

exemplo miraculi verba quae edocuerat commendabat. Ut quid sequimini eos qui in abditis contra eum suas exerunt linguas?

In ipsis foribus loquitur dicens: O viri ad vos clamato, & vox mea ad filios hominum. Ad viros clamato, id est, ad strenuos verbi auditores in utroque sexu. Nam qui feminea, id est, fluxa mente sunt: sapientiae verba percipere nequeunt.

Intelligite parvuli astutiam, & insipientes animadvertite. Manifestum est de Domino, quia & cum esset ipse in mundo, omni aetati, sexui, conditioni locutus est verbum, imò etiam clamabat stans in templo: Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Et nunc per doctores Ecclesiae: ipsi enim sunt fores civitatis ejus: viris simul ac feminis, sapientibus & insipientibus, grandævus praedicat & parvulis. At contra doctrina fallax clam & privatum, quos seducere valeat quaerit.

Audite quoniam de rebus magnis locutura sum. Magnis nempe: quia regnum caelorum & promissit, & dedit: fidemque sanctae Trinitatis docuit: atque alia innumera quae Prophetarum loquenda relinquebant.

Et aperientur labia mea ut recta praedicent. Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei: non est in eis pravum quid, neque perversum. Recti sunt intelligentibus, & equi irruentibus scientiam. Labia ejus sunt duo testamenta concordant ad invicem veritatis attestazione conjuncta, quae ipsa in carne apparente, per sancti Spiritus donum sunt ad praedicandum salutem, universum aperta per orbem.

Accipite disciplinam meam, & non pecuniam: doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis opibus pretiosissimis, & omne desiderabile ei non potest comparari. Non potestis Deo servire & mammonae.

Ego sapientia habito in consilio: & eruditus intersum cogitationibus. Timor Domini odit malum. Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo: ibi sum ego in medio eorum.

Arrogantiam & superbiam, & viam pravam, & os bilingue detestor. Arrogantiam & superbiam in eis qui se ceteris meliores aestimant. Viam pravam in eis qui aperte mala faciunt. Os bilingue in illis qui in bonis quae loquuntur, stabile quippiam non habent, sed juxta auditorum libitum sua verba commutant.

Mentis est consilium & aequitas: mea est prudentia: mea est fortitudo. Non se extollat humana praesumptio: plenitudinem virtutum sola Dei sapientia possidet: ab hac humana infirmitas quicquid virtutis habet accipit.

Per me reges regnant, & conditores legum justa decernunt. Per me principes imperant: & potentes decernunt justitiam. Reges dicit Apostolos, sive alios sanctos: qui & seipsum primum, & deinde Ecclesiam sibi subditam bene regere sciunt. Legum conditores, auctores utriusque testamenti, & sequentes Ecclesiae scriptores. Principes & potentes, ceteros fidelium praecipuos ac rectores appellat, qui utique omnes non nisi per sapientiam ut essent aliquid habent. Ait enim: quia sine me nihil potestis facere.

Ego diligentes me deligo, & qui mane vigilaverint ad me, invenient me. Tale est in Evangelio: Qui autem diligit me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum: & manifestabo ei meipsum. Mane quippe vigilat ad sapientiam, qui semper innovato mentis studio ad Christi visionem pertinere satagunt.

Mecum sunt divitiae & gloria: opes superbae & justitia. Melior est fructus meus auro & lapide pretioso: & gemina mea argento electo. In viis justitiae ambulo, in medio semitaram iudicii, ut ditem diligentes me: thesaurorum eorum repleam. Opes superbas, opes excellas, dicit, ut caelestia dona significet. Graecè enim superbus *υπερηφανος*, id est, superapparens dicitur. Et ideo recte sapientia opes hyperiphanos secum esse dicit: quia quicquid donorum caelitus fidelibus datur, cunctis mundi opibus excellentius esse probatur: quod etiam addendo justitiam manifestius inculcat, nam terrenas opes, & gloriam sapientius habent injusti. Nos autem in resurrectione, sicut Petrus ait: novos caelos & novam terram, & promissa ipsius expectamus, in quibus justitia habitat.

Domini possedit me in initio viarum suarum: Vox Christi, qui vera est Dei Patris sapientia, quae ante omnem mundi creaturam ineffabiliter ex patre genita, quia ipse cunctam caeli terraeque materiam potentialiter creavit, atque mirabili-

ter disposuit. Viae Domini sunt opera ejus: quorum consideratione ad fidem vel agnitionem pervenit genus humanum. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Viae ejus sunt ipse illuminationes, per quas se & angelicis spiritibus & mentibus ostendit humanis: in quartum initio viarum sapientiam possedit: quia in primordio creaturae nascens, filium qui cum eo cuncta dispiceret habuit. Sed ne putaret aliquis harum initio viarum vel aliquando ante tempora filium esse coepisse, vigilantem adjunxit.

Antequam quicquam fieret à principio. Ab aeterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant: necdum montes gravi mole consisterant. Ante colles ego parturiebar: adhuc terram non fecerat & flumina & cardines orbis terra. Quando preparabat caelos aedam: quando certa lege & gyro vallabat abyssi. Quando aethera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum. Quando circumdabat mari terminum suum: & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos. Quando appendebat fundamenta terre, cum eo eram cuncta componens. Cui simile est in Evangelio, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: Omnia per ipsum facta sunt. Percant ergo qui negant Dei virtutem & Dei sapientiam, videlicet Christum ab initio, imò & ante omne quod dici vel cogitari potest initium ab ipso Patre fuisse progenitum. Alia translatio hunc locum ita concipit: Dominus creavit me, principium viarum suarum in opera sua. Quod de incarnatione dominica dictum patres intelligunt dicentes, quia certi gratia mysterii dixerit: Dominus creavit me, & non pater creavit me. Et caro, inquit, Dominum agnoscat: gloria, patrem signat: creatura, Dominum constituit: caritas, patrem novit. Principium vel in principio viarum suarum, & ipse ait: Ego sum via, quia surgens à mortuis iter fecit Ecclesiae suae ad regnum Dei, ad vitam aeternam. In opera sua, quia ad redimenda opera patris ex virgine creatus est, suscipiens carnem, ut opera patris à corruptibili servitio liberaret: caro enim Christi propter opera: divinitas ante opera.

Et delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore: ludens in orbe terrarum: & deliciae meae esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me: Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam & estote sapientes, & nolite abjicere eam. Ludentem dicit gaudentem. Erat ergo ludens coram patre per singulos dies, quia ut Propheta ait, A principio ex diebus aeternitatis gaudebat unum esse cum patre. Erat omni tempore ludens in orbe terrarum, quia & cum tempora orbis ac creaturae esse coepissent, ipse quod erat in patre filius manebat. Haec ideo, ne quis cum creaturis & temporibus coepisse perhiberet. Et deliciae ejus sunt esse cum filiis hominum, quia desiderat in nostro amore quietere, nosque bonorum gratia meritorum ad se videndum perducere.

Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostii mei. Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino. Qui autem in me peccaverit, ledet animam suam: omnes qui me oderunt, diligunt mortem. Fores suas & postes ostii sui, scripturas sanctas & eorum doctores nuncupat, sine quibus ad vitam quam pollicetur non valemus ingredi.

Caput IX.

SAPIENTIA aedificavit sibi domum. Quia de aeternitate divinitatis Christi sufficienter dixerat, addidit & de assumpta humanitate dicere. Sapientia aedificavit sibi domum, quia hominem Filium Dei quem in unitatem suae personae susciperet, ipse creavit.

Excidit columnas septem. Ecclesias per orbem septiformi gratia spiritus crexit, quae domum Dei, id est, mysterium incarnationis ejus, ne perfidorum improbitate memoria tolleretur, credendo, colendo & praedicando quasi sustentando continerent. Vel certe sapientiae domus, Ecclesia Christi est, ex lapidibus vivis, hoc est, sanctis in tabernaculum sibi constructa. Columnae autem doctores sanctae Ecclesiae, septiformi spiritu pleni: quales fuisse Jacobus, Cephas, & Joannes: quas nimirum columnas sapientia excidit: quia ab amore praesentis saeculi disjunctas, ad portandam ejusdem Ecclesiae fa-

bricam mentes praedicantium erexit.

Immolavit victimas suas. Suis passionibus Ecclesiam consecravit: vel vitam praedicantium mactari in persecutione permisit: quibus videlicet victimis contrariae sunt victimae meretricis: ad quas stultos invitat, ut supra lectum est, dicens: Victimam pro salute devovi, hodie reddidi vota mea.

Misit vinum, & proposuit mensam suam. Divinitatis suae arcana capere non valentibus, assumptae humanitatis sacramenta patefecit, & Scripturae sacrae pabulum nobis aperiendo preparavit.

Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem & ad mania civitatis: Praedicatores infirmos ac despicibiles elegit, qui fideles populos ad superna patriae caelestis aedificia colligerent.

Si quis est parvulus veniat ad me, & insipientibus locuta est: Parvulos dicit humiles: insipientes vero eos qui de mundanae sapientiae fastu nil habent. Tales autem vocat, ut eos sua doctrina sapientes reddat & altos.

Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod misit vobis. In pane, divina eloquia: in vino mixto, conjuncta in unam Christi personam deitatis & humanitatis ejus natura exprimitur, ut supra dictum est. Vel certe in pane, corporis ipsius: in vino mixto sanguinis sacro-sancti mysterium, quo in altari, mensa videlicet ejus, satiamur, ostenditur.

Relinquitte infantiam & vivite, & ambulate per vias prudentiae. Post ablatas epulas, addit & vitae monita, ut quos praecipit suae incarnationis mysterii refecit: doctrinae pariter instruat verbis.

Qui erudit derisorem, ipse sibi facit injuriam: & qui arguit impium, generat maculam sibi. Quali interrogare cur sapientia parvulos praeter ceteris, & insipientes ad suas invitaret epulas. Ideo, inquit, feci: quia frustra laborat qui verbum sapientiae inculcare nititur ei qui audire contemnit: sapienterem se doctore & majorem existere credens.

Noli arguere derisorem, ne oderit te. Derisor est Judaeus, sive haereticus, seu omnis hypocryta: qui ob hoc quod justum se esse aestimat, verba correctionis nequiquam recipit. Non est timendum ne tibi derisor, cum arguitur, contumelias inferat: sed hoc potius providendum, ne tractus ad odium pejor fiat. Ideoque tibi aliquoties ab ejus correctione, non tuae timiditatis, sed dilectionis ejus gratia cessandum.

Argue sapientem, & diliget te. Da sapienti occasionem, & addet tibi sapientiam. Doce justum, & festinabit accipere. Principium sapientiae, timor Domini: & scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitae. Si sapiens fueris, tibi metipseris: si autem illusor, solus portabis malum. Sapientem in profectu positum, id est, amatorem sapientiae dicit, quem supra pro humilitate parvulum nuncupavit: nam perfectus sapiens, non habet opus argui.

Mulier stulta & clamosa plenaque illecebris, & nihil omnino sciens, sedet in foribus domus suae super sellam: Mulier haec haereticus est contraria nimirum sapientiae, quae sua superius sacramenta cecinit: stulta scilicet per fatuum intellectum: & clamosa per garulitatem: plenaque illecebris victorum: & nihil omnino sciens, sicut ait Apostolus, Qui se existimat scire aliquid, cum nihil scit, ipse seducit se. Sedet autem & ipsa in foribus domus suae, id est, in doctoribus fallitatis, qui in penetralia perfidiae miseris fallendo introducunt. Super sellam autem, quia cathedram sibi praedicationis usurpat. Haec est cathedra pestilentiae, in qua beatus vir sedere detrectat.

In excelsis verbis loquitur. Dicit de sapientia, quia in summis excellentisque verticibus dat vocem suam, sed illa in sublimitate virtutum, haec in supercilio elationis attollitur.

Ut vocaret transientes per viam, & pergentes in itinere suo: Vocat haereticus ad perfidiam saepe Catholicos, quos iter rectum agere, & viam saeculi hujus transire citius velle, atque ad aeternam patriam festinare conspiciunt.

Qui est parvulus, declinet ad me: & recordi locuta est: Sapientia parvulos atque insipientes ad suum convivium penè eidem verbis videtur invitare. Sed distat, quod illa simpliciter ad se venire, haec autem quos vocat ad se declinare suadet: quia illa nimirum ad rectum actionis iter quos errantes cernit, accessit: haec recte gradientes, ab itinere suo deviare, & ad se divertere docet.

Aqua furtiva dulciores sunt, & panis absconditus suavior. Aque furtivae, & panis absconditus, doctrina haereticorum, quae stultis ac perditis suavior videtur. Sapientia palam mensam proposuit & miscuit vinum suum. At stulta mulier, nil meracum habens, ad aquas furtivas, & absconditum panem quoscumque valet, aggregat: quia Catholica Ecclesia palam mundo divinatorum eloquiorum convivia pandit, divinitatis & humanitatis Christi mysteria celebranda praecipit. Vel certe in vino mixto, historicam simul & allegoricam auditoribus suis scientiam propinat, ut pro suo quemque captu vitae poculis reficiat. At haereticorum doctrina, publicae fidei & professioni, sua secretum se decreta praeponeat, & cum nil spirituale habeat, suaviorem se Catholicis pastoribus scientiam jactat docere, ut scilicet libentius audiantur, & agantur quae palam in Ecclesia dici credique prohibentur, & dulcius hauriatur insipientia quae putatur scientia, cujus prohibita fuerat audientia. Potest in aquis furtivis, baptisma haereticorum: in pane abscondito, eorumdem sacrificium designari. At juxta literam mulier adultera in aquis furtivis, & pane abscondito, prohibita & illicita connubia dulciora asseverat.

Et ignoravit quod gigantes ibi sint, & in profundis inferni convive ejus. Qui enim applicabitur illi, descendit ad inferos: nam qui abscesserit ab ea, salvabitur. Nescit adultera, nescit haereticus, quia immundi spiritus suas domos habitant, & qui in profundis inferni penas luunt aeternas, ipsi actibus luxuriosorum, ipsi haereticorum dogmatibus, quasi conviviis delectantur opimis. At cum rite in Ecclesia, Christi sacramenta celebrantur, Christi verbum auditur & conservatur, qui est sapientia Dei: constat quod angelicae virtutes ibi sint, & in excelsis caelorum, convive fidelium. Panem enim caeli dedit eis, panem angelorum manducavit homo.

Commentariorum Libri primi finis.

COMMENTARIORUM BEDAE
Presbyteri in Parabolas Salomonis
Liber secundus.

Caput X.

PARABOLAE Salomonis filii David Regis Jerusalem. Novum ponit titulum, quia novum genus locutionis incipit, ut non sicut prius de singulis bonorum malorumve partibus diutius disputet, sed alternis versibus, actus utrorumque describat.

Filius sapiens, laetificat patrem: Filius vero stultus, molestia est matri suae. Qui accepta fidei mysteria bene servat, laetificat Deum Patrem: qui vero haec actione mala, vel haereticis commaculat, matrem contristat Ecclesiam.

Non proderunt thesauri impietatis: justitia vero liberabit à morte. Et à transitoria morte sapiens: ut Daniellem & tres pueros: à perpetua semper justitia liberat. At vero thesauri per impietatem congregati, etsi aliquando à morte corporali videntur eripere, plus tamen mali pro impietate qua acquisiti sunt, quam commodi in eo quod pro vita sunt dati, conferunt.

Non affliget Dominus fame animam justam, & insidias impiorum subvertet. Et si quando justum impii fame affligunt, vel etiam necant, non laedet animam ejus, quam Dominus in vita futura suae gloria visionis consolatur: qui & eisdem impiorum insidias, in ipsos, justè judicando, retorquet.

Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium divitias parat. Qui autem niritur mendacis, hic patitur ventos: idem sequitur aves volantes. Qui negligenter vivit in hoc saeculo, egebit bonis in futuro. At qui fortiter Domino militat, divitiis aeternae beatitudinis remunerabitur.

Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit aestate, filius confusiois. Qui congregat Christo animas fidelium, filius sapiens est: & quidem messis haec multa est, operarii autem pauci. Qui vero hoc tempore acceptabili à sua salute curanda torpescit, confundetur in die retributionis.

Benedictio Domini super caput justis: os autem impiorum operit iniquitas. Justis dicitur in iudicio: Venite benedicti,